

Emisja zanieczyszczeń ze spalania paliw stałych w sektorze mieszkalnictwa - metody techniczne i uwarunkowania legislacyjne jej ograniczania w Polsce

KLIMAT BEZ SADZY

**„Jak zadbać o czyste powietrze w polskich aglomeracjach”
Warszawa, 2 luty 2012 r**

Dr inż. Krystyna Kubica
Politechnika Śląska, Instytut Techniki Ciepłej
Krystyna.kubica@polsl.pl

Spis treści

- **Energia a środowisko**
- **Strategia tematyczna CAFE**
- **Zanieczyszczenia ze spalania paliw stałych w SCIs**
- **Techniki i technologie SCIs**
- **Uregulowania prawne**
- **Możliwości ograniczenia emisji zanieczyszczeń z sektora mieszkaniowego**

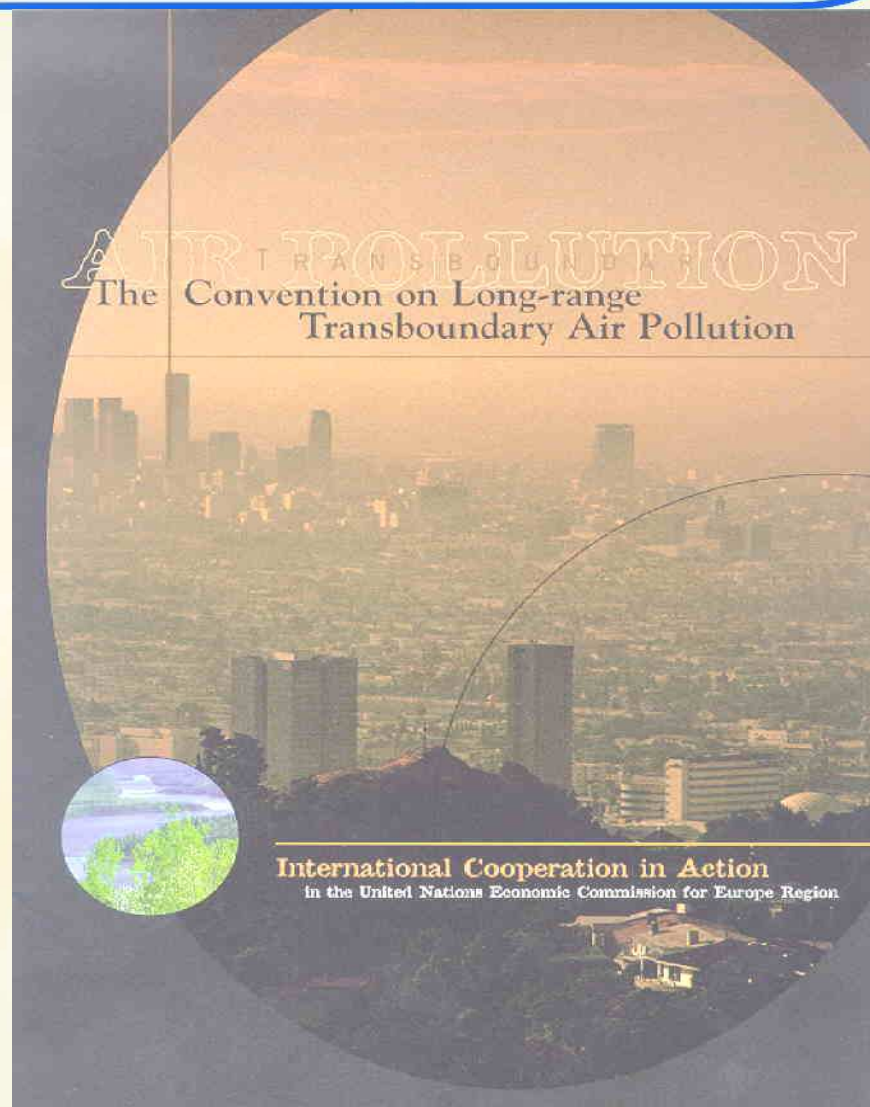

ENERGIA - emisja zanieczyszczeń

Zanieczyszczenia monitorowane –
międzynarodowe zobowiązania EMEP
LRTAP, Genewa 1976; protokoły,
dyrektywy UE, uregulowania krajowe

- NH₃
- SO₂
- NO₂ jako suma NO₂, N₂O i NO
- TSP; PM₁₀, PM_{2.5}
- HMs: As, Cd, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, Se, Zn
- PCDDs/Fs
- WWA: BaP, BbF, BkF, I_P
- CO
- NMVOCs, VOCs (LZO)

*benzo(j)fluoranten, benzo(a)antracen,
dibenzo(a,h)antracen i fluoranten;
As, Cd, Ni, and PAHs in ambient air; DIR. EC
2005*

Energia przedmiot użyteczności publicznej

- ponad 75% emisji NOx i SO2
- około 70% emisji CO
- ponad 75% TSP
- ponad 90% CO2 pochodzi z energetycz. spalania paliw, zwłaszcza węgla.

Podstawy nowej polityki energetycznej dla Europy

- **Ograniczenie łącznego zużycia energii pierwotnej o 20% do 2020 r. (2006)**
- **Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w UE o 20% do 2020 w stosunku do poziomu z 1990 r.**
- **Zwiększeniu udziału energii odnawialnej w łącznym bilansie energetycznym UE z poziomu poniżej 7% (2006) do 20% w 2020r.**

10 stycznia 2007 Komisja Europejska przedstawiła pakiet działań w obszarze energii i zmian klimatu stanowiący podstawę nowej polityki energetycznej dla Europy.

EUROPEJSKA POLITYKA ENERGETYCZNA, Bruksela, dnia 10.1.2007 COM(2007)

Produkcja energii w Polsce – LCP, SCIs

UE

- 32 % z węgla
(redukcja z 32% w 2000 do 27% w 2030)

Polska

- 84,7 % z węgla (25,5% z węgla brunatnego)
- 45 % energii cieplnej w sektorze komunalnym z węgla

Węgiel podstawowy surowiec energetyczny Polski - 1,5

% światowych zasobów węgla najmniej uzależniony kraj UE od importu nośników energii.

MAŁA ENERGETYKA ROZPROSZONA

Struktura sposobów ogrzewania zasobów mieszkaniowych

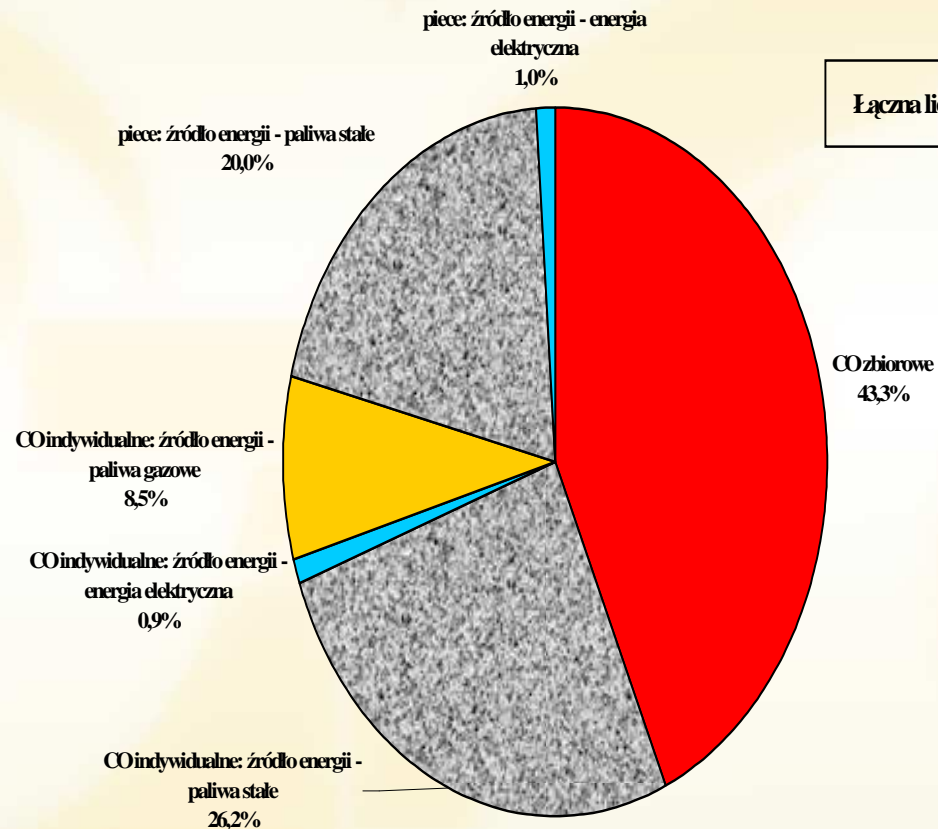
Źródło: FEWE, Raport Ocena istniejących mechanizmów... Katowice 2010

46,2 %
mieszkań
ogrzewanych
paliwami stałymi
9 mln Mg węgla
w 2009 roku

CO zbiorowe
77,8% spalanie
węgla; ok. 31%

Sumarycznie
dla około 77%
zasobów
mieszkaniowych
energia
ciepła z węgla

Struktura ogrzewania mieszkań wg danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku

Łączna liczba mieszkań w 2002 roku - 11 763 540

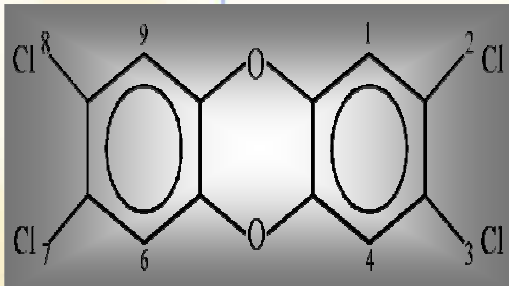
Źródło: FEWE na podstawie [10]

Spalanie paliw, zwłaszcza stałych techniką złoża stacjonarnego w instalacjach małej mocy (< 1MW) jest źródłem emisji toksycznych zanieczyszczeń → forma AEROZOLU

- **produkty niecałkowitego spalania**
- **produkty wtórnych reakcji w fazie gazowej**

- ❖ **Tlenek węgla- CO**
- ❖ **Ditlenek węgla - CO₂**
- ❖ **Ditlenek siarki - SO₂**
- ❖ **Tlenki azotu - NO_x**
- ❖ **Pył (TSP; PM_{2,5}, PM₁₀)**
- ❖ **Metale ciężkie – HM; Hg, Pb, Cd, As, Cu i inne**
- ❖ **Zanieczyszczenia organiczne (TZO – POPs; VOCs, NMVOCs):**

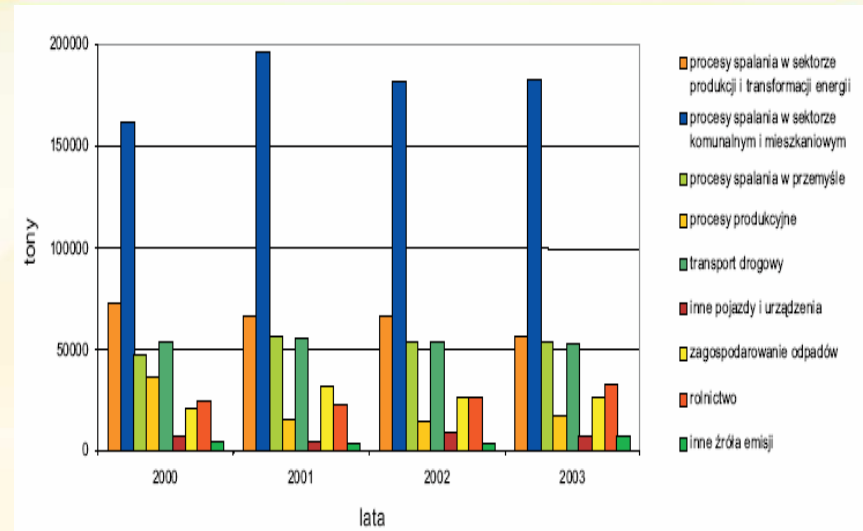

- **wielopierscieniowe węglowodory aromatyczne (BaP; 16 PAHs wg EPA)**
- **Dioksyny i furany (PCDD/Fs; POPs – TZO)**
- **CH₄, C_nH_m**
- **Benzen i jego homologi (BTX)**
- **Aldehydy and ketony**
- **Fenol, alkilowe pochodne**
- **Heterocykliczne związki N, S**

Emisje zanieczyszczeń z sektora komunalnego i mieszkaniowego; spalanie poza przemysłem w Polsce

- CO → 62,4%
- SO₂ → 28,0%
- NO_x → 10,6%
- TSP → 43,7%
- PM₁₀ → 54,4%
- PM_{2,5} → 48,7%
- NMVOCs → 17,4%
- Σ 4 WWA → 87,5%
- PCDD/PCDFs → 51,2%
- Cd, Hg, Pb → 65,5%; 10,1% (58,9%); 30,8%

9,0 mln ton węgla – gospodarstwa domowe

5,5 mln ciepłownictwo

1,6 mln rolnictwo, leśnictwo

1,1 mln - usługi

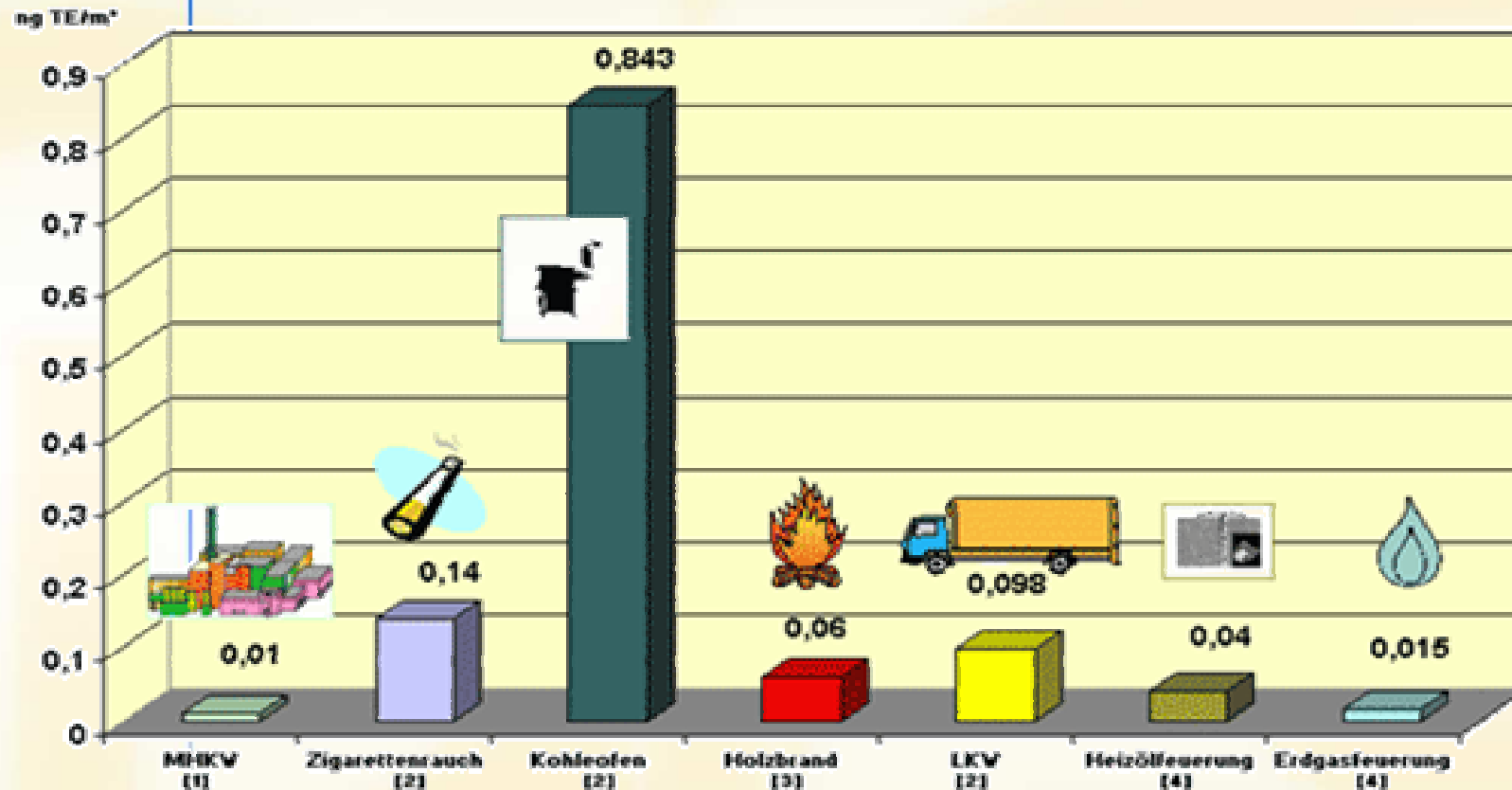
RAPORT Krajowa Inwentaryzacja...; KCIE Warszawa luty 2011

Emisja PCDD/F z różnych źródeł

Dioxinmissionen im Vergleich

[1] Eigene Messungen (TÜV, LIU) - [2] Entsorgungsbetriebe Simmering, Wien -
[3] Schriftenreihe Länderausschuß f. Immissionsschutz 3/94 - [4] Wasser, Luft, Boden 6/92

Cząstki stałe z procesu spalania są **kancerogenne!**

Test kancerogenności /myszy/mg

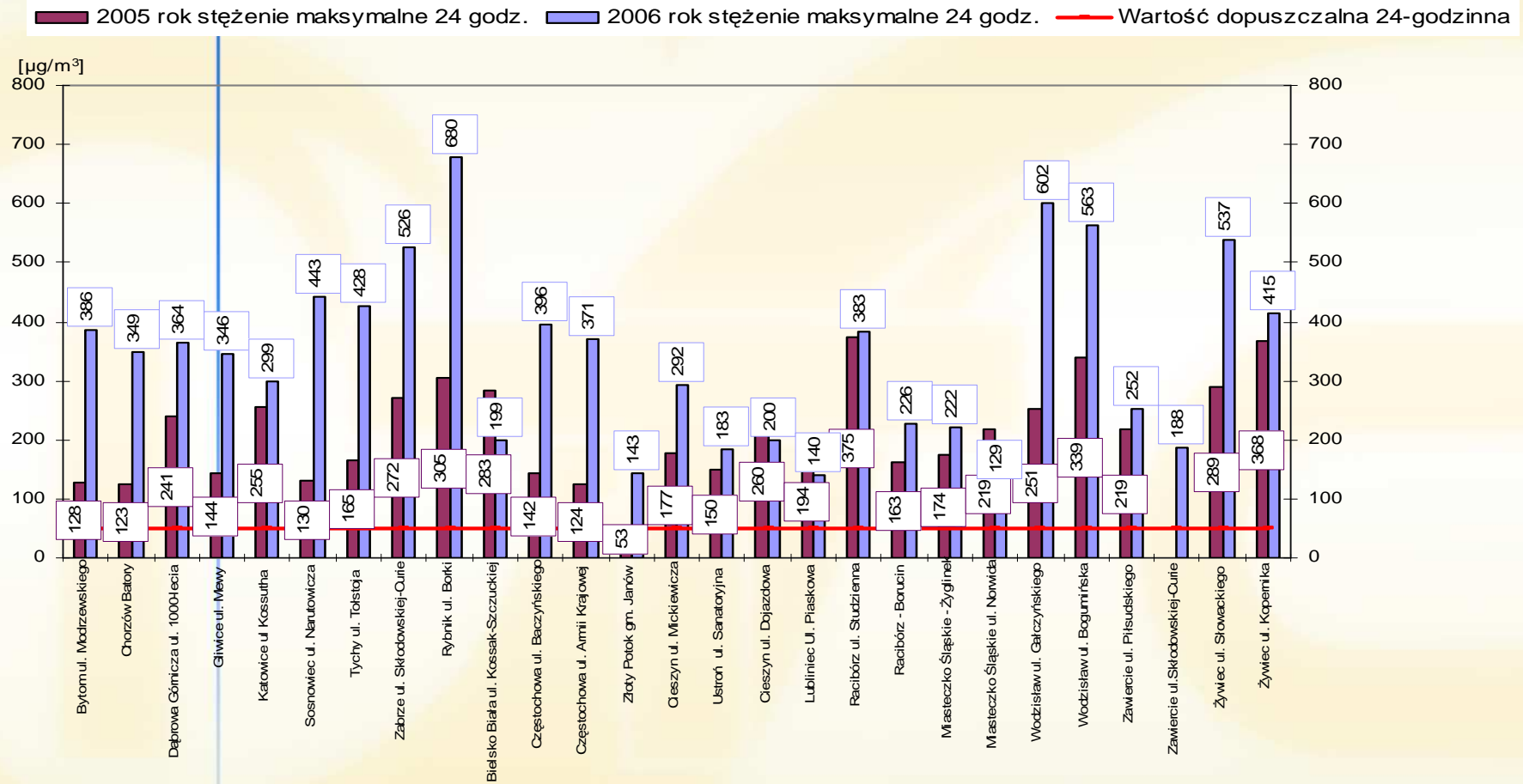
✓ Dym węglowy	2.1
✓ Bateria koksownicza	2.1
✓ Silniki samoch. Diesla	0.1 - 0.6
✓ Węglowa smoła dachowa	0.6
✓ Silniki sam. Benzynowe	0.1 - 0.2
✓ Piece olejowe domowe	0.03
✓ Dym papierosowy	0.003

Lewtas, J. EHP. 1993

- “Badania wykazują, że drobne cząstki stałe są ściśle powiązane ze śmiertelnością oraz hospitalizacją związaną z niewydolnością układu krążenia i oddychania oraz chorobami serca”
- “Charakterystyka PM wykazuje współzależność pomiędzy toksycznością a zawartością metali ciężkich oraz obecnością wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i innych organicznych substancji”
- ✓ *WHO Air Quality Guidelines for Europe, Second edition. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2000 (WHO Regional Publications, European Series, No 91)*
- ✓ *Health Aspects of Air Pollution with Particulate Matter, Ozone and Nitrogen Dioxide. WHO, Bonn, Germany, 2003*

ZESTAWIENIE WARTOŚCI MAKSYMALNYCH STĘŻEŃ 24 GODZINNYCH PYŁU ZAWIESZONEGO PM10 W LATACH 2005-2006

Jerzy Jamrocha, Andrzej Szczygieł; WIOŚ w Katowicach
Ocena jakości powietrza w województwie śląskim w latach 2002-2006; Pszczyna grudzień 2007

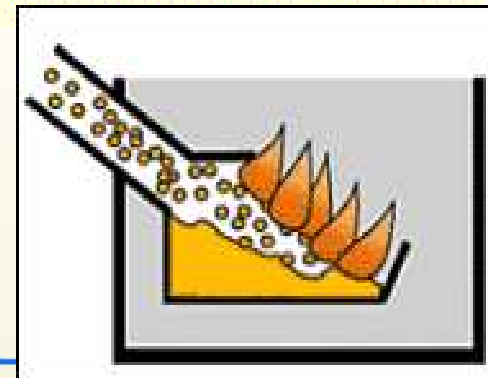
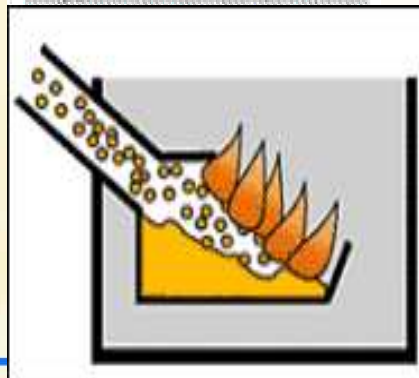
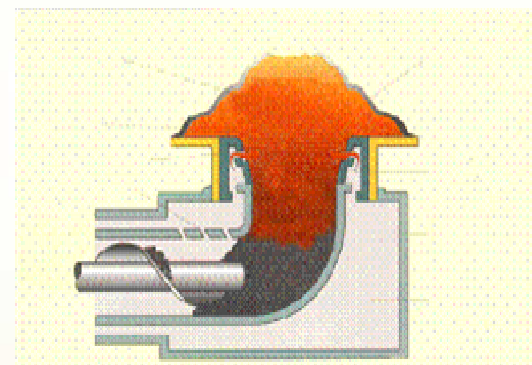
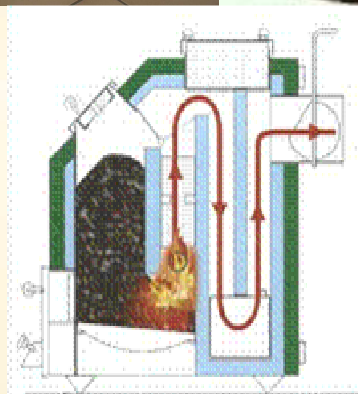
Czystsze spalanie - wysoka sprawność, redukcja emisji

- czystsze paliwa stałe: zawartość popiołu, siarki, chloru, uziarnienie (dobór do technologii spalania)

- czystsze technologie spalania w warstwie:

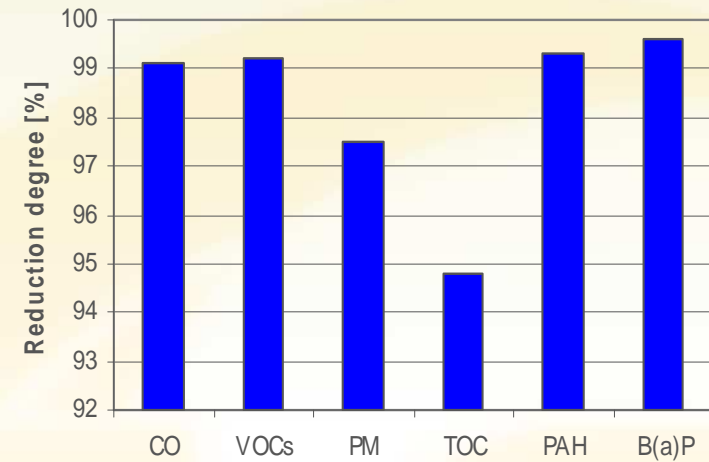
- ◇ maksymalizacja sprawności energetycznej
- ◇ minimalizacja obciążenia dla środowiska (min. emisji: CO, CO₂, NO_x, SO₂, HM, VOCs, POPs),

maksymalizacja przetworzenia energii chemicznej paliwa w energię użytkową

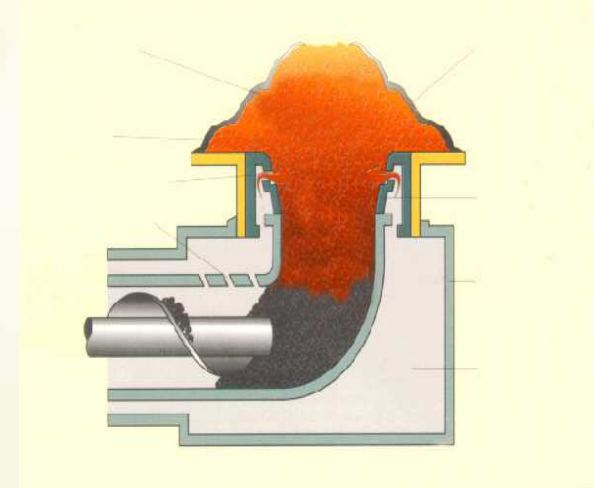

Kotły automatyczne, ciągłe dozowanie paliwa (retortowe)

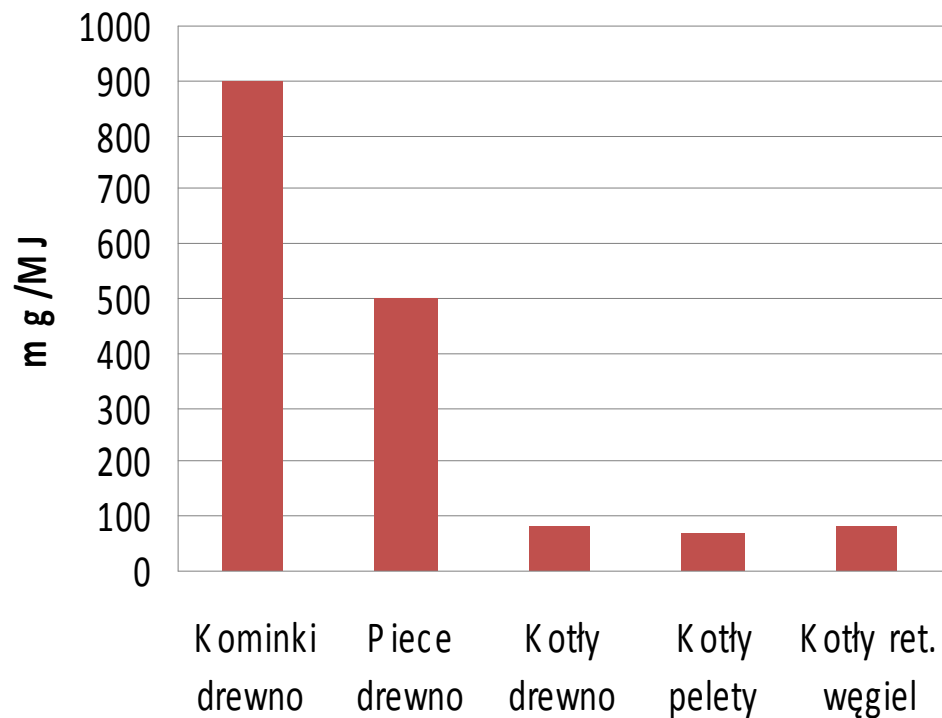
Stopień redukcji zanieczyszczeń

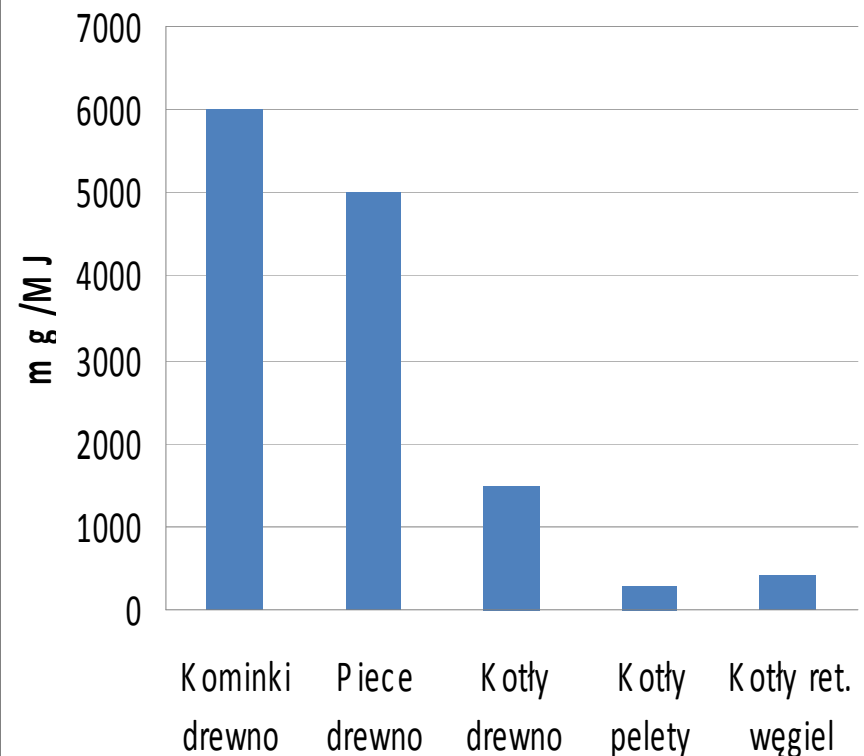

Emisja pyłu i CO z różnych urządzeń grzewczych opalanych węglem i biomasą (<500kW) – zależność od rodzaju urządzenia (uśrednione wartości)

Emisja TSP

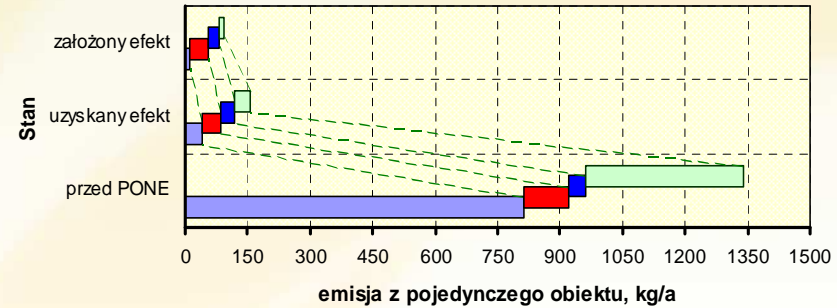
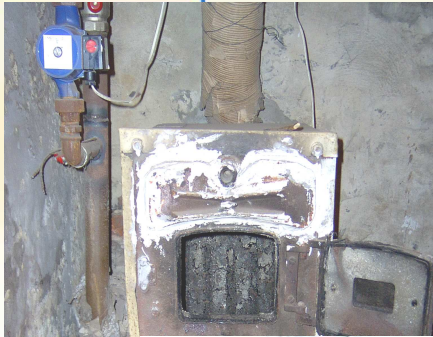

Emisja CO

Efekty realizacji programu PONE Tychy

Tlenek węgla CO ■ Dwutlenek siarki SO2 ■ Dwutlenek azotu NO2 □ Pył + substancje organiczne

Redukcja emisji w ciągu roku

CO - 94,9 %

SO2 - 59 %

TSP- 90,6%

NOx - 15,9%

CO2 - 30 %

Redukcja zużycia węgla – około 30 %

1. K. Kubica, R. Kubica, A. Przybysławski; "Ecological effects of programme on low level emission reduction, in case of Tychy town", 5th ISC "Air protection in theory and practice" Zakopane 19-21st of October 2006

Uregulowania prawne - instalacje <50MWth sytuacja w Polsce

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji – Dz. U. Nr 95/2011 r., poz. 558.

Instalacje spalania paliw stałych > 1MWth
Brak uregulowań poniżej 1MWth

Nominalna moc cieplna źródła, MW	GWE pyłu, mg/m ³ , 6% O ₂ w spalinach
< 50	100
≥ 50 i ≤ 100	50
> 100	30

Standardy – normy oceny jakości urządzeń grzewczych

Graniczne wartości emisji ze spalania paliw stałych według normy PN-EN 303-5

[Kotły grzewcze - Część 5: Kotły grzewcze na paliwa stałe z ręcznym automatycznym zasypem paliwa o mocy nominalnej do 300 kW - Terminologia, wymagania, badania oznakowanie, 17.04. 2002]

Graniczne wartości emisji ze spalania paliw stałych według normy PN-EN 303-5

PALIWO	Nominalna moc cieplna w kW	Graniczne wartości emisji								
		mg/m ³ przy 10 % O ₂ * ¹								
		CO			OGC* ²			pył		
		Klasa			Klasa			Klasa		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3
załadunek ręczny										
biopaliwo	do 50	25000	8000	5000	2000	300	150	200	180	150
	powyżej 50 do 150	12500	5000	2500	1500	200	100	200	180	150
	powyżej 150 do 300	12500	2000	1200	1500	200	100	200	180	150
paliwo kopalne	do 50	25000	8000	5000	2000	300	150	180	150	125
	powyżej 50 do 150	12500	5000	2500	1500	200	100	180	150	125
	powyżej 150 do 300	12500	2000	1200	1500	200	100	180	150	125
załadunek automatyczny										
biopaliwo	do 50	15000	5000	3000	1750	200	100	200	180	150
	powyżej 50 do 150	12500	4500	2500	1250	150	80	200	180	150
	powyżej 150 do 300	12500	2000	1200	1250	150	80	200	180	150
paliwo kopalne	do 50	15000	5000	3000	1750	200	100	180	150	125
	powyżej 50 do 150	12500	4500	2500	1250	150	80	180	150	125
	powyżej 150 do 300	12500	2000	1200	1250	150	80	180	150	125

*¹ odniesiona do spalin suchych, 0°C, 1013 mbar

*² udział niespalonych substancji organicznych w postaci gazowej wykazany jako węgiel organiczny związany (w spalinach suchych)

Podsumowanie

Instalacje spalania paliw stałych MAŁEJ MOCY - piece,
kotły c.o.

DUŻE EMITORY ZANIECZYSZCZEŃ!!!!

Edukacja

NIE SPALAJ!!

**Mułów, odpadów, niewłaściwej
jakości paliw**

Podsumowanie

Konieczne wielokierunkowe działania:

- o **techniczne**
- o **legislacyjne**
- o **ekonomiczne**
- o **edukacyjne**

**EDUKACJA EKOLOGICZNA SPOŁECZEŃSTWA,
RACHUNEK EKONOMICZNY PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH,
PROMOWANIE CZYSTEJ TECHNOLOGII SPALNIA PALIW STAŁYCH –
BIOMASY I WĘGLA!!**